

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 06.03.1996, sp. zn. II Odon 4/96, ECLI:CZ:NS:1996:ODON.4.1996.1

Číslo: 3/1997

Právní věta: Státní podnik není oprávněn jednat v občanském soudním řízení za stát (jménem státu). Státní podnik nemůže mít naléhavý právní zájem na určení, že stát je vlastníkem (§ 80 písm. c/ o.s.ř.) může se však domáhat určení, že státní podnik má ke sporným věcem právo hospodaření.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 06.03.1996

Spisová značka: II Odon 4/96

Číslo rozhodnutí: 3

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Podnik státní, Řízení před soudem, Stát, Žaloba určovací

Předpisy: 99/1963 Sb. § 80 písm. c)

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d v Bruntále rozsudkem určil, že Česká republika je vlastníkem a žalobce - P B., s. p., v B., má právo hospodaření k ideální jedné pětině sporných nemovitostí.

K r a j s k ý s o u d v Ostravě k odvolání žalovaného svým rozsudkem odvoláním napadený rozsudek okresního soudu potvrdil. Vyslovil však přípustnost dovolání pro posouzení zásadní právní otázky výkladu ustanovení § 14 odst. 4 a 8 vyhlášky č. 119/1988 Sb. v souvislosti s přechodem práv bývalých odborových organizací na nynější odborové svazy.

N e j v y š š í s o u d k odvolání žalovaného svým rozsudkem rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobce označený jako stát - P.B., státní podnik, se domáhal, aby soud určil, že Česká republika je vlastníkem a P.B., s. p., má právo hospodaření k 1/5 nemovitostí: chaty č. 182 a pozemku parc. č. 475 v M.

Žalobce dovozoval svůj naléhavý právní zájem na určení zejména z toho, že žalovaný dopisem ze dne 1. 6. 1992 vyzýval žalobce i třetí osobu, E., s. r. o., k tomu, aby se sporná nemovitost nestala součástí veřejné soutěže v rámci velké privatizace, protože ji výlučně spravuje žalovaný. V důsledku toho je

zapotřebí, aby v probíhajícím transformačním řízení byly jednoznačně vyjasněny vlastnické vztahy.

Žalovaný namítal, že v žalobě uvedený majetek je ve vlastnictví žalovaného na základě smlouvy o převodu vlastnictví, uzavřené 30. 4. 1990 s právním předchůdcem žalobce. Zápis v bývalé evidenci nemovitostí střediska Geodezie v B. na listu vlastnictví 283, kde je uveden žalobce jako vlastník ideální 1/5, je nesprávný.

Rozsudkem Okresního soudu v Bruntále bylo žalobě vyhověno, když předtím došlo k opravě označení žalobce tak, že žalobcem je Česká republika, zastoupená státním podnikem B., s. p., v B. Soud určil, že Česká republika je vlastníkem a navrhovatel má právo hospodaření k ideální jedné pětině nemovitostí - stavby č. 182 a pozemku parc. č. 475 v M.

Rozhodnutí soud odůvodnil zjištěním, že hospodářská smlouva o převodu vlastnictví národního majetku ze dne 30. 4. 1990, kterou právní předchůdce žalobce, jako organizace předávající, převedl vlastnictví předmětného rekreačního střediska na právního předchůdce žalovaného, je neplatná. Na uvedenou hospodářskou smlouvu je nutno aplikovat ustanovení § 14 odst. 4 vyhlášky č. 119/1988 Sb., o hospodaření s národním majetkem, podle kterého je třeba k bezúplatnému převodu vlastnictví národního majetku souhlasu Ministerstva financí ČR. Souhlas uvedeného ústředního orgánu však udělen nebyl. Dále je smlouva neplatná proto, že jde-li o převod pozemků, s výjimkou zemědělské půdy a lesních pozemků, mohou být předmětem převodu jen v taxativně uvedených případech podle ustanovení § 14 odst. 8 písm. a) až e) vyhlášky č. 119/1988 Sb. Navíc účastník této smlouvy, Českomoravský odborový svaz S., nebyl ve smlouvě uveden jako přejímající organizace. Jako účastník smlouvy zde byl podepsán bývalý závodní výbor ROH, který ke dni uzavření smlouvy již neexistoval. Uvedené nemovitosti zůstaly ve vlastnictví České republiky s právem hospodaření pro P s., s. p., v B.

Soud dále dospěl k závěru, že v souladu s rozhodnutím Ministerstva výstavby a stavebnictví ČR č. 265 ze dne 31. 8. 1990, o zániku státního podniku P.s. v B. rozdělením, na základě delimitační dohody ze dne 18. 9. 1990 přešlo právo hospodaření k ideální jedné pětině na P.B., s. p.

K odvolání žalovaného rozhodoval ve věci Krajský soud v Ostravě, který svým rozsudkem odvoláním napadený rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud se ztotožnil jak s provedenými skutkovými zjištěními, tak i se závěry a právním hodnocením věci zaujatým soudem prvního stupně. Ve výroku rozsudku však odvolací soud vyslovil přípustnost dovolání proti svému rozhodnutí. Za zásadní právní otázku považoval odvolací soud posouzení právní otázky dosud neřešené při výkladu ustanovení § 14 odst. 4 a 8 vyhlášky č. 119/1988 Sb., v souvislosti s přechodem práv bývalých odborových organizací na nynější odborové svazy.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Uvádí, že soud pochybil při právním hodnocení převodu vlastnictví, neboť na daný případ je nutno aplikovat speciální právní normu, a to vyhlášku č. 151/1978 Sb. a nikoli vyhlášku č. 119/1988 Sb. Na základě ustanovení § 32 vyhlášky č. 151/1978 Sb. nebylo třeba při bezplatných převodech vyžadovat souhlas ministerstva financí. Rovněž druhý důvod neplatnosti smlouvy, neexistence právního subjektu na straně nabyvatele, neobstojí, neboť mezi dřívějším ZV ROH a nynějším ZO Odborového svazu existuje právní kontinuita. V době, kdy se uskutečňoval převod majetku, docházelo k hromadným přechodům základních článků odborů do nově konstituovaného odborového svazu a stávalo se, že byl nesprávně užíván starý název právního předchůdce žalovaného, popřípadě staré razítko. Vždy však šlo o právní úkony kolektivu lidí organizovaných jako ZO při podnikovém řízení P.s., s. p. Proto se dovolatel domáhal, aby napadené rozhodnutí bylo zrušeno a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud, který se dnem 1. 1. 1996 stal příslušným k projednání dovolání v této věci (čl. II odst. 4 zákona č. 238/1996 Sb.), po zjištění, že dovolání bylo přípustné podle ustanovení § 238 odst. 2

písm. a) o.s.ř., že byl uplatněn dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 2 písm. d) o.s.ř. a že byly splněny i další podmínky dovolacího řízení (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 o.s.ř.) věc přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné.

Způsobilost být účastníkem řízení upravuje ustanovení § 19 o.s.ř. Účastníkem řízení může být fyzická osoba, právnická osoba a stát. V posuzovaném případě byl jako žalobce označen Český stát – P. B., s. p. Po poučení daném soudem podle ustanovení § 5 o.s.ř. bylo žalobcem upraveno označení žalobce: Česká republika, zastoupená státním podnikem P. B. v B.

Za stát jedná ovšem před soudem pracovník toho státního orgánu, jehož se věc týká, nebo pověřený pracovník jiného státního orgánu (§ 21 odst. 2 o.s.ř.). Pouze procesní úkony osoby, vymezené v ustanovení § 21 odst. 2 o.s.ř., lze přičítat státu; přitom státní orgán, „jehož se věc týká“, je třeba určit s přihlédnutím k předmětu řízení. Státní podnik však není státním orgánem a oprávnění jednat jménem státu, upravená v ustanovení § 21 odst. 2 o.s.ř., se jej netýkají a ani jiný právní předpis neopravňuje státní podnik jednat v občanském soudním řízení jménem státu. Ostatně zásada oddělení státu a státního podniku je vyjádřena i v ustanovení § 5 odst. 1, 2 zákona č. 111/1990 Sb., o státním podniku. Proto v této věci není P. B., s. p., oprávněn jednat jménem státu. Státní podnik též nemá naléhavý právní zájem na určení, že stát je vlastníkem (§ 80 písm. c/ o.s.ř.); může se však domáhat určení, že státní podnik má ke sporným věcem právo hospodaření. Pokud však v řízení státní podnik vystupuje jménem státu, není splněna podmínka řízení, kterou je právně relevantní projev vůle žalobce nebo osoby, jejíž úkony jsou žalobci přičítány, směřující k zahájení řízení. Nedostatek takového projevu vůle je neodstranitelnou překážkou řízení.

V dané věci ovšem není ze žaloby zřejmé, kdo má být žalobcem (tedy zda Česká republika anebo P. B., s. p.) a čeho se žalobce domáhá (tedy zda určení vlastnického práva státu anebo práva hospodaření). V dalším řízení bude tedy třeba nejdříve tyto otázky postavit najisto, a to postupem podle ustanovení § 43 o.s.ř. Teprve poté bude ve věci možné rozhodovat.

Z přípisu žalovaného na č. 1. 20 vyplývá, že i žalovaný je v žalobě označen nepřesně. Tímto nedostatkem trpí i soudu předložená plná moc.

Soud se rovněž bude muset vypořádat se skutečností, že P. B., s. p., v průběhu řízení ke dni 7. 2. 1994 zanikl (úplný výpis z obchodního rejstříku, vedeného Okresním soudem Brno – venkov, oddíl AXXIIX, číslo vložky 340).

Z uvedeného vyplývá, že řízení jak u soudu odvolacího, tak u soudu prvního stupně bylo postiženo vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci ve smyslu ustanovení § 241 odst. 2 písm. b) o.s.ř. ve znění platném do 31. 12. 1995 před novelizací zákonem č. 238/1995 Sb. Žalobě nemohlo být vyhověno bez ohledu na řešení otázky věcné legitimace; proto se Nejvyšší soud nezabýval právní otázkou, kterou odvolací soud považoval při vyslovení přípustnosti dovolání za zásadní, neboť v této fázi řízení by její řešení bylo předčasné.

Dovolací soud na základě výše uvedeného dospěl k závěru, že rozsudek odvolacího soudu je nutné zrušit. Vzhledem k tomu, že stejnou vadou trpí i rozhodnutí prvního stupně, je nezbytné zrušit i toto rozhodnutí.

Nejvyšší soud proto podle ustanovení § 43 odst. 1, § 238 odst. 2 písm. a), § 241 odst. 2 písm. b), § 242 odst. 1, § 243b odst. 1 a 2 o.s.ř. (ve znění platném do 31. 12. 1995) zrušil jak napadený rozsudek odvolacího soudu, tak rozsudek soudu prvního stupně.

Soud prvního stupně bude při novém projednání věci vázán právním názorem Nejvyššího soudu (§ 243d odst. 1 o.s.ř.).